

Lausunto
13.3.2026

Koskienergia Oy

Asia: VN/335/2019

Vesilain tarkistaminen; hallituksen esityksen luonnos 16.2.2026

Viittaamme lausuntopalvelussa olevaan lausuntopyyntöön, joka koskee yllä mainittua asiaa ja hallituksen esityksen luonnosta. Koskienergia Oy (Yhtiö) antaa mainitussa lausuntopyynnössä annetun lausunnon.

Yhtiö kiittää mahdollisuudesta antaa tässä lainsäädäntöhankkeessa vielä toinen lausunto. Toistamme ensimmäisessä, 31.5.2023 päivätyssä lausunnossamme lausumamme. Pidämme erittäin hyvänä, että ehdotetusta vesilain muutoksesta on poistettu edellisen lausuntokierroksen jälkeen valtion oikeus lunastaa omaksi nollavelvoitelaitos eräissä tapauksissa. Muuten haluamme erityisesti tuoda esiin seuraavat muutetun hallituksen esityksen luonnoksen sisältämät asiat.

1. Esitysluonnoksen mukaan Lupa- ja valvontavirasto voi elinvoimakeskuksen hakemuksesta määrätä kalakantojen turvaamiseksi kalatalousvelvoitteen, kalatalousmaksun tai niiden yhdistelmän vesivoimalaitoksen luvanhaltijalle, jos lupa- ei sellaista sisälly. Esitysluonnoksen perusteluiden mukaan vesivoimalaitoksen lupa- ei katsottaisi sisältyvän kalatalousvelvoitetta tai maksua, mikäli lupamääräystä ei pidettäisi riittävän täsmällisenä eikä sitovana. Tällainen tilanne olisi, mikäli lupamääräystä ei voitaisi saattaa voimaan hankkeesta vastaavaan nähden ilman Lupa- ja valvontaviraston päätöstä, joka sisältäisi tapauskohtaiset laitosta koskevat lupamääräykset.

Yhtiön mielestä edellä mainittu tulkinta on virheellinen, koska esitysluonnoksen mukainen, Lupa- ja valvontaviraston määrättäväksi tuleva kalatalousvelvoite tai -maksu olisi myös todennäköisesti sellainen, että sen täytäntöönpano edellyttäisi samoin erillistä tarkentavaa Lupa- ja valvontaviraston päätöstä kalatalousvelvoitteen tai -maksun yksityiskohdista.

Mikäli vesivoimalaitoksen lupamääräys ei olisi valmiiksi riittävän täsmällinen tai sitova, sen voimaan saattamiseen pystyttäisiin käyttämään vesilain mukaista hakemusmenettelyä, jotta lupamääräyksen täsmällisyys tai sitovuus saataisiin aikaan

uudella, erikseen haettavalla Lupa- ja valvontaviraston päätöksellä. Sama tilanne koskisi todennäköisesti myös esitysluonnoksen mukaan ensin määrättäväksi tulevaa kalatalousvelvoitetta tai -maksua. Täten edellä mainittu esitysluonnoksen mukainen tulkinta aiheuttaisi todennäköisesti kaksinkertaista sääntelyä.

Nollavelvoitelaitokseksi tulee täten tulkita kirjaimellisesti vain laitokset, joihin liittyvissä luvissa ei ole mitään viittausta kalatalousvelvoitteeseen. Kaikkia asetettuja kalatalousvelvoitteita voidaan muuttaa nykyisen vesilain määräyksiin.

2. Esitysluonnoksen mukaan kalatalousvelvoitteesta, kalatalousmaksusta tai näiden yhdistelmästä ei saa aiheutua niillä saavutettavaan hyötyyn verrattuna luvanhaltijalle kohtuuttomia kustannuksia. Kohtuuttomuutta arvioitaessa on otettava huomioon laitoksesta odotettavissa oleva taloudellinen hyöty. Luvanhaltijalla on oikeus saada valtiolta korvaus kalatalousvelvoitteesta aiheutuvasta vesivoiman menetyksestä johtuvasta hyödyn olennaisesta vähentymisestä. Korvausta voidaan sovitella ottaen huomioon laitosta koskevat lupamääräykset ja aika, jolloin vesivoimaa on voitu käyttää hyväksi.

Esitysluonnoksessa on todettu, että kalatalousvelvoitteen tai -maksun kohtuuttomuutta arvioitaessa olisi huomioitava muun muassa vesivoimalaitoksen odotettavissa oleva elinkaari ja sitä koskevat tuotto-odotukset, omistajataho, hankkeen kokonaiskustannukset, annettavilla kalatalousmääräyksillä saatava hyöty sekä laitokselle aikaisemmin asetetut velvoitteet. Yhtiön käsityksen mukaan näitä perusteita tulnaisiin käytännössä käyttämään myös arvioitaessa korvauksen sovittelun edellytyksiä. Esitysluonnoksen sivulla 56 on mainittu tapauksia vesilain mukaisesta kohtuuttomuudesta. Näistä esimerkeistä päätellen esitetyn lainkohdan mukaisissa tilanteissa ei tulnaisi toteamaan juuri koskaan luvanhaltijalle aiheutuvia kohtuuttomia kustannuksia. Tätä päätelmää vahvistaa myös esitysluonnoksen sivulla 34 todettu, ettei valtiolle syntyvää korvausvastuuta voitaisi pitää tavanomaisena.

Yhtiö katsookin, että lainkohdan mukaisen korvauksen luvanhaltijalle tulisi olla täysimääräinen ilman sovittelumahdollisuutta ja se pitäisi määritellä vesilain mukaan kertomalla luvanhaltijalle aiheutuvat kustannukset ja saamatta jäävä vesivoimahyöty kertoimella 1,5. Tätä tukee se, että laitoksesta odotettavissa olevaa taloudellista hyötyä on vaikeaa määritellä etukäteen kalatalousvelvoitetta tai -maksua määrättäessä. Nykyään vesivoimalaitosten tuottamien eri sähkötuotteiden määrä on lisääntynyt viime aikoina ja niistä saatavien tulojen kokonaismäärä on myös kasvussa. Myös niiden kriittinen merkitys sähköjärjestelmälle on kasvanut.

Lisäksi esitysluonnoksessa on jätetty kokonaan huomiotta, että mahdollisesti

rakennettavasta kalatiestä on maksettava kiinteistövero. Kuten esitysluonnoksessa on todettu, kalateiden rakennuskustannukset eli täten myös kiinteistöverotusarvo voivat olla arvoltaan miljoonia euroja. Lisäksi kalateihin sovelletaan vesivoimalaitosten kiinteistöveroprosenttia, joka yleisesti on korkeampi kuin kyseisen kunnan muiden kiinteistöjen kiinteistöverokanta. Tämäkin seikka korostaa, että luvanhaltijalle maksettava korvaus olisi laskettava yllä mainitulla kertoimella 1,5 kerrottuna.

Yhtiön mielestä nyt puheena oleva lainkohta on siinä määrin ongelmallinen ja luvanhaltijoiden kannalta niin suuria riskejä sisältävä, että lakiesityksen pitäisi sisältää luvanhaltijan oikeus vaatia kyseisen vesivoimalaitoksen ja siihen liittyvien koneiden, laitteiden ja muun omaisuuden lunastamista valtion toimesta vesilain mukaisesti puolitoistakertaisella korvauksella.

3. Esitysluonnoksen mukaan hakemuksesta, joka tarkoittaa uuden kalatalousveloitteen asettamista sähköjärjestelmän käyttövarmuuden kannalta merkittävälle laitokselle, on tarvittaessa pyydettävä lausunto järjestelmävastaavalta kantaverkonhaltijalta.

Esitysluonnoksen useassa kohdassa (sivut 37, 52, 55 ja 57) on viitattu tai ainakin annettu ymmärtää, että kyseisellä vesivoimalaitoksella voi olla suurempi merkitys paikallisen energiahuollon kannalta, koska se voi muun muassa parantaa paikallista sähköön saantivarmuutta. Tämän vuoksi kyseiseen lainkohtaan olisi lisättävä, että hakemuksesta on tarvittaessa pyydettävä lausunto myös jakeluverkkoyhtiöltä, jonka verkkoon tämä vesivoimalaitos on liittynyt.

Äänekoskella 13.3.2026

Koskienergia Oy

Hannu Ruotsalainen

toimitusjohtaja